

Nya myndigheter inom utbildningsområdet m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2011/12:133 Nya myndigheter inom utbildningsområdet m.m. tillsammans med tre motioner som har väckts med anledning av propositionen.

Regeringen redovisar i propositionen sina avsikter i fråga om en ny myndighetsstruktur inom delar av utbildningsområdet. En ny myndighet bör ansvara för kvalitetssäkring och tillsyn av den högre utbildningen och för uppföljning av effektiviteten i högskolans resursutnyttjande. En annan ny myndighet bör ansvara för uppgifter av service- och samordningskaraktär, främjande och utvecklande verksamhet samt internationellt samarbete och mobilitet inom utbildningsområdet. Myndigheterna bör inrättas den 1 januari 2013.

Den nya myndighetsstrukturen berör verksamhet vid tre i dag befintliga myndigheter. Verket för högskoleservice och Högskoleverket har inrättats genom beslut av riksdagen. Internationella programkontoret för utbildningsområdet har inrättats genom beslut av regeringen.

Regeringen anser att huvuddelen av den verksamhet som i dag bedrivs vid de tre nuvarande myndigheterna bör överföras till två nya myndigheter med en tydlig ansvarsfördelning mellan dem. Det innebär att Högskoleverket, Verket för högskoleservice och Internationella programkontoret för utbildningsområdet bör avvecklas. Regeringen föreslår därför att riksdagens tidigare ställningstaganden när det gäller inrättandet av Högskoleverket och Verket för högskoleservice samt deras uppgifter hävs.

Utskottet tillstyrker att riksdagen godkänner att riksdagens tidigare ställningstaganden i fråga om inrättandet av myndigheterna Högskoleverket och Verket för högskoleservice och deras uppgifter inte längre ska gälla.

Utskottet är av uppfattningen att det är viktigt att en högskolemyndighet har i uppdrag att arbeta för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter i den högre utbildningen. Det är likaså angeläget att det finns en nationell aktör som har i uppgift att stimulera intresset för högre studier och att främja breddad rekrytering.

Enligt utskottets mening bör myndigheten för kvalitetssäkring och tillsyn dessutom ha ett självständigt uppdrag vad gäller omvärldsbevakning och analys för högskolesektorn. Vad utskottet har anfört om uppgifter för högskolemyndigheter bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifalls fem motionsyrkanden med denna innebörd, och övriga motionsyrkanden om bl.a. avslag på propositionen och uppdrag för myndigheterna avstyrks.

I propositionen föreslås även att vissa bestämmelser om frågor om examina i högskolelagen (1992:1434) och lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina ska ändras så att den ansvariga myndighetens namn inte pekats ut. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2013. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Vidare redogör regeringen i propositionen för sina bedömningar i fråga om ett ändrat förfarande för hur vissa ledamöter i styrelser för statliga universitet och högskolor ska utses. Ordföranden och de externa ledamöter som utses av regeringen bör utses efter förslag av en nomineringsgrupp. Regeringen redovisar även sin syn på antalet ledamöter i styrelserna. Det ändrade förfarandet bör gälla för de styrelser som utses fr.o.m. 2013.

När det gäller sammansättningen av nomineringsgruppen är det utskottets mening att den ordning som redovisas i propositionen i huvudsak är rimlig. Dock bör nomineringsgruppen utökas med en företrädare för de studerande vid lärosätet. Vad utskottet här har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifalls delvis ett motionsyrkande med denna innebörd och ett annat motionsyrkande avstyrks.

I betänkandet finns två särskilda yttranden från Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Bakgrund	6
Propositionens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden	8
Nya myndigheter på utbildningsområdet	8
Beslut om examina	15
Nominering av vissa ledamöter i styrelserna för statliga universitet och högskolor	16
Särskilda yttranden	21
1. Myndighetsstrukturen, punkt 3 (MP)	21
2. Myndighetsstrukturen, punkt 3 (V)	22
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	23
Propositionen	23
Följdmotionerna	23
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	25
Förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434)	25
Förslag till lag om ändring i lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina	28

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Avslag på propositionen**

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Ub10 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 1 och

2011/12:Ub11 av Rossana Dinamarca m.fl. (V).

2. **Nya myndigheter inom utbildningsområdet m.m.**

Riksdagen

antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i högskolelagen (1992:1434),

2. lag om ändring i lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina,

godkänner vad regeringen föreslår om

att riksdagens tidigare ställningstaganden i fråga om inrättandet av myndigheterna Högskoleverket och Verket för högskoleservice och deras uppgifter inte längre ska gälla.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2011/12:133 punkterna 1–3.

3. **Myndighetsstrukturen**

Riksdagen tillkännager som sin mening vad utskottet anför om uppgifter för de nya myndigheterna. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2011/12:Ub9 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP) yrkandena 3 och 4 samt

2011/12:Ub10 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkandena 3–5 och avslår motionerna

2011/12:Ub9 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP) yrkande 1 och

2011/12:Ub10 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkandena 6 och 7.

4. **Nominering av vissa ledamöter i styrelserna för statliga universitet och högskolor**

Riksdagen tillkännager som sin mening vad utskottet anför om studentrepresentant i nomineringsgrupp för ordföranden och externa ledamöter i högskolestyrelser som ska utses av regeringen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion

2011/12:Ub10 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 2 och avslår motion

2011/12:Ub9 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP) yrkande 2.

Stockholm den 31 maj 2012

På utbildningsutskottets vägnar

Margareta Pålsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Margareta Pålsson (M), Ibrahim Baylan (S), Oskar Öholm (M), Louise Malmström (S), Betty Malmberg (M), Thomas Strand (S), Jan Ericson (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Tina Acketoft (FP), Gunilla Svantorp (S), Nina Lundström (FP), Jabar Amin (MP), Richard Jomshof (SD), Rossana Dinamarca (V), Adnan Dibrani (S), Emil Källström (C) och Annika Eclund (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2011/12:133 Nya myndigheter inom utbildningsområdet m.m. tillsammans med tre motioner som har väckts med anledning av propositionen.

Regeringens lagförslag finns i bilaga 2 och en redovisning av motionerna i bilaga 1.

Bakgrund

I juni 2011 bemyndigade regeringen chefen för Utbildningsdepartementet att ge en särskild utredare i uppdrag att förbereda och lämna förslag till åtgärder som behövs för att genomföra en ändamålsenlig och effektiv organisering av de verksamheter som för närvarande bedrivs vid Högskoleverket, Verket för högskoleservice och Internationella programkontoret för utbildningsområdet (dir. 2011:52). Utredningen överlämnade delbetänkandet Tre blir två! Två nya myndigheter inom utbildningsområdet (SOU 2012:1) till regeringen i januari 2012.

Betänkandet har remissbehandlats. Vidare har Högskoleverket och vissa universitet och högskolor samt enskilda utbildningsanordnare som har examenstillstånd getts tillfälle att yttra sig över en promemoria med lagförslag som överensstämmer med lagförslagen i propositionen.

Utbildningsdepartementet har utarbetat en promemoria som innehåller förslag till ett ändrat förfarande för nominering av vissa ledamöter i styrelserna för statliga universitet och högskolor (U2011/5414/UH). Promemorian har remissbehandlats.

Med utgångspunkt i ovan nämnda promemoria har Utbildningsdepartementet utarbetat ett omarbetat förslag till nomineringsförfarande. Universitet och högskolor samt berörda myndigheter och organisationer har getts tillfälle att yttra sig över den kompletterande promemorian. Vidare behandlades det omarbetade förslaget på ett remissmöte den 15 mars 2012.

Regeringen bedömer att lagförslaget i fråga om 7 § lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina faller inom Lagrådets granskningsområde. Ändringen får författningstekniskt och även i övrigt anses vara av sådan beskaffenhet att Lagrådets granskning saknar betydelse. Något ytt-
rande från Lagrådet har därför inte inhämtats.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller tre delar:

Nya myndigheter på utbildningsområdet

Regeringen redovisar i propositionen sina avsikter i fråga om en ny myndighetsstruktur inom delar av utbildningsområdet. En ny myndighet bör ansvara för kvalitetssäkring och tillsyn av den högre utbildningen och för uppföljning av effektiviteten i högskolans resursutnyttjande. En annan ny myndighet bör ansvara för uppgifter av service- och samordningskaraktär, främjande och utvecklande verksamhet samt internationellt samarbete och mobilitet inom utbildningsområdet. Myndigheterna bör inrättas den 1 januari 2013.

Den nya myndighetsstruktur som regeringen avser att inrätta och som beskrivs övergripande i denna proposition berör verksamhet vid tre i dag befintliga myndigheter. Verket för högskoleservice och Högskoleverket har inrättats genom beslut av riksdagen (prop. 1991/92:76, bet. 1991/92:UbU18, rskr. 1991/92:195 respektive prop. 1994/95:165, bet. 1994/95:UbU17, rskr. 1994/95:386). I vissa delar har även dessa myndigheters uppgifter beslutats av riksdagen eller blivit föremål för olika uttalanden från riksdagens sida.

Internationella programkontoret för utbildningsområdet har inrättats genom beslut av regeringen och inte efter godkännande av riksdagen.

Regeringen anser att huvuddelen av den verksamhet som i dag bedrivs vid de tre nuvarande myndigheterna bör överföras till två nya myndigheter med en tydlig ansvarsfördelning mellan dem. Det innebär att Högskoleverket, Verket för högskoleservice och Internationella programkontoret för utbildningsområdet bör avvecklas. Regeringen föreslår därför att samtliga riksdagsbindningar när det gäller inrättandet av Högskoleverket och Verket för högskoleservice samt deras uppgifter hävs.

Beslut om examina

I propositionen föreslås även att vissa bestämmelser som rör examina i högskolelagen (1992:1434) och lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina ska ändras så att den ansvariga myndighetens namn inte pekats ut. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2013.

Nominering av vissa ledamöter i styrelser för statliga universitet och högskolor

I propositionen presenterar regeringen sina bedömningar i fråga om ett ändrat förfarande för hur vissa ledamöter i styrelser för statliga universitet och högskolor ska utses. Ordföranden och de ledamöter som utses av regeringen bör utses efter förslag av en nomineringsgrupp för varje lärosäte. Vidare redovisar regeringen sin syn på antalet ledamöter i styrelserna. Det ändrade förfarandet bör gälla för de styrelser som utses fr.o.m. 2013.

Utskottets överväganden

Nya myndigheter på utbildningsområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner att riksdagens tidigare ställningstaganden i fråga om inrättandet av myndigheterna Högskoleverket och Verket för högskoleservice och deras uppgifter inte längre ska gälla.

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om uppgifter för de nya myndigheterna. Utskottet anser att en högskolemyndighet bör ha i uppgift att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter i den högre utbildningen samt att stimulera intresset för högre studier och att främja breddad rekrytering. Vidare bör myndigheten för kvalitetssäkring och tillsyn ha ett självständigt uppdrag när det gäller omvärldsbevakning och analys för högskolesektorn. Därmed bifaller riksdagen fem motionsyrkanden med denna innebörd och avslår övriga motionsyrkanden som bl.a. handlar om avslag på propositionen och uppdrag för myndigheterna.

Jämför särskilda yttrandena 1 (MP) och 2 (V).

Nuvarande myndigheter

Myndigheternas uppgifter

Högskoleverket är i dag den myndighet som har till huvuduppgift att ansvara för kvalitetssäkring av högskoleutbildning och tillsyn över verksamheten inom sitt ansvarsområde. Myndigheten svarar även för nationell statistik om verksamheten vid universitet och högskolor och har regeringens uppdrag att genomföra utredningar och uppföljningar som ska ligga till grund för regeringens ställningstaganden i olika frågor. Verket står också för information om utbudet av utbildning vid universitet och högskolor samt för bedömningar av utländska utbildningar.

Verket för högskoleservice är den myndighet som har till uppgift att på uppdrag av universitet och högskolor biträda vid antagning av studenter, vid bedömning av utländska gymnasiebetyg och med rådgivning och service i fråga om studieadministrativ verksamhet. Myndigheten svarar även för information om antagningsprocessen från utbildningsutbud till anmälan och antagning till högskoleutbildning.

Internationella programkontoret för utbildningsområdet är det svenska programkontoret för vissa EU-program och andra internationella program inom utbildningsområdet. Verksamheten omfattar samtliga nivåer i utbildningsväsendet.

Historik

Högskoleverket och Verket för högskoleservice har sina rötter i de tidigare förvaltningsmyndigheterna Universitetskanslersämbetet och Universitets- och högskoleämbetet. Efter förslag av regeringen beslutade riksdagen att godkänna att Universitets- och högskoleämbetet lades ned den 1 juli 1992 (prop. 1991/92:76, bet. 1991/92:UbU18, rskr. 1991/92:195). Myndighetsuppgifterna fördes över till sex nya myndigheter, bl.a. till Verket för högskoleservice som fick till uppgift att ge service till universitet och högskolor. Samtidigt bildades ett sekretariat som fick huvudansvaret för utvärdering av högre utbildning. Sekretariatets namn ändrades 1993 till Kanslersämbetet.

Den 1 juli 1995 inrättades Högskoleverket (prop. 1994/95:165). I propositionen lämnades ett detaljerat förslag om Högskoleverkets uppgifter (s. 11). Uppgifterna som angavs var bl.a. att genom utvärdering, uppföljning och analys ta fram underlag för statsmakernas bedömningar och beslut samt att utöva tillsyn över verksamheten vid högskolorna. Vidare angavs att verket skulle svara för kvalitetsbedömning av utbildningar, besluta om offentliga högskolors rätt att utfärda examina och stödja utvecklingen med avseende på kvalitet och pedagogik samt ha en rad övriga uppgifter. Riksdagen beslutade i enlighet med propositionen (bet. 1994/95:UbU17, rskr. 1994/95:386). Högskoleverket övertog de uppgifter som bl.a. Kanslersämbetet och Rådet för grundläggande högskoleutbildning svarade för. Vidare övertog Högskoleverket de myndighetsuppgifter som Verket för högskoleservice svarade för. Med anledning av nämnda proposition beslutade riksdagen också att godkänna att serviceuppgifterna vid Verket för högskoleservice, främst medverkan vid antagning av studenter, upphandling och juridisk service, så snart det var möjligt skulle föras över till ett helägt statligt bolag med högskolorna som företrädare för staten. I avvaktan på detta renodlades Verkets för högskoleservice uppgifter till att omfatta enbart serviceuppgifter, och verket ombildades till en myndighet som skulle utföra uppgifter på uppdrag av universitet och högskolor. Genom riksdagens beslut med anledning av propositionen Tillträde till högre utbildning m.m. återkallade riksdagen sitt godkännande att lägga ned Verket för högskoleservice i syfte att bilda ett servicebolag för verksamheten (prop. 1995/96:184, bet. 1995/96:UbU11, rskr. 1995/96:264). Vidare beslutades att den gemensamma serviceverksamheten skulle bedrivas i myndighetsform, och Verket för högskoleservice behölls därmed som myndighet. Regeringen gav i december 1995 verket i uppdrag att utveckla system för antagning av studenter till högskoleutbildning. Verket skulle få en delvis ändrad roll och en ny instruktion.

I samband med att Sverige 1995 blev medlem i Europeiska unionen (EU) inrättades den 1 juli samma år en stödstruktur för de olika EU-programmen inom områdena utbildning och arbetsliv, nämligen Delegationen för genomförande av vissa EU-program inom utbildning och kompetensutveckling m.m. Myndighetens namn ändrades 1997 till Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling. Efter förändringar i myndighetens uppgifter 1999, då frågorna inom arbetsmarknadsområdet lyftes bort, ändrades myndighetens namn den 1 januari 2000 till Internationella programkontoret för utbildningsområdet.

Propositionen

Riksdagens tidigare ställningstaganden ska inte längre gälla

Regeringen föreslår nu att riksdagens tidigare ställningstaganden i fråga om inrättandet av myndigheterna Högskoleverket och Verket för högskoleservice och deras uppgifter inte längre ska gälla.

Regeringen anser att huvuddelen av den verksamhet som i dag bedrivs vid de tre nuvarande myndigheterna bör överföras till två nya myndigheter med en tydlig ansvarsfördelning mellan dem. Det innebär att Högskoleverket, Verket för högskoleservice och Internationella programkontoret för utbildningsområdet bör avvecklas. Regeringen föreslår därför att samtliga riksdagsbindningar när det gäller inrättandet av Högskoleverket och Verket för högskoleservice samt deras uppgifter hävs. Internationella programkontoret för utbildningsområdet har inrättats genom beslut av regeringen och inte efter godkännande av riksdagen.

En ny myndighetsstruktur

I propositionen framhåller regeringen att hur den offentliga förvaltningen utvecklas, organiseras och styrs har stor betydelse för en effektiv statsförvaltning. Myndighetsstrukturen ska vara sådan att statens styrning av myndigheterna underlättas, och den ska vara överskådlig. Ansvarsfördelningen mellan myndigheterna ska vara tydlig. Vidare ska myndigheterna vara tillgängliga för målgrupperna och allmänheten.

Regeringens ambition är att stärka universitetens och högskolornas handlingsfrihet. De reformer som har genomförts har lett till att den politiska detaljstyrningen har minskat och att universitet och högskolor har fått ett större ansvar för att utforma sin verksamhet. När den statliga styrningen minskar ökar statens behov av uppföljning och utvärdering av verksamheten. Det bör samtidigt finnas en fungerande balans mellan universitetens och högskolornas självbestämmande och statsmakternas behov av styrning och kontroll. Det allmänna har ett intresse av säkerställa att uppställda mål uppnås av universitet och högskolor och att skattemedel används effektivt.

Rollfördelningen

Den ändrade myndighetsstruktur inom delar av utbildningsområdet som regeringen redogör för syftar till att etablera en tydlig och förutsägbar rollfördelning. Detta ger i sin tur myndigheterna förutsättningar att genomföra sina uppgifter på ett effektivt sätt. En reformerad myndighetsstruktur främjar kvaliteten på svensk högre utbildning som därmed ges bättre förutsättningar att stå sig väl i den internationella konkurrensen.

Regeringen anser att det är viktigt att skilja den granskande verksamheten från de främjande och serviceinriktade verksamheterna inom utbildningsområdet. Regeringens uppfattning är att det i största möjliga mån bör undvikas att en myndighet som hanterar verksamhet inom ett område som är av service- eller främjandekaraktär samtidigt också ansvarar för uppgifter som handlar om att granska, utvärdera och utöva tillsyn inom området.

Kvalitetssäkring, tillsyn och uppföljning av högskolans resursutnyttjande

Regeringen avser att inrätta en myndighet som ska ha som huvuduppgift att kvalitetssäkra och utöva tillsyn över den högre utbildningen och att följa upp effektiviteten i högskolans resursutnyttjande. Den nya myndigheten bör inrättas den 1 januari 2013.

I propositionen Fokus på kunskap – kvalitet i den högre utbildningen (prop. 2009/10:139, bet. 2009/10:UbU20, rskr. 2009/10:320) presenterade regeringen ett nytt nationellt kvalitetssäkringssystem för den högre utbildningen med fokus på utvärderingar av högskoleutbildningars resultat. En del av de resurser som tilldelas universitet och högskolor ska fördelas på grundval av kvalitetsutvärderingar av utbildningars resultat. Det är därför viktigt att en myndighet har till uppgift att ansvara för en ändamålsenlig och effektiv kvalitetsutvärdering av högskoleutbildningar.

Regeringen anför i den nu aktuella propositionen att samma myndighet som har ansvar för kvalitetssäkring av högre utbildning också, på samma sätt som gäller i dag, bör ha ansvar för tillsyn av såväl statliga universitet och högskolor som enskilda utbildningsanordnare som har tillstånd att utfärda examina.

Av 1 kap. 4 § högskolelagen (1992:1434) framgår att högskolans resurser ska utnyttjas effektivt för att hålla en hög kvalitet i verksamheten. Universitet och högskolor finansieras huvudsakligen med skattemedel. Regeringen anser att en verksamhet som till största delen finansieras med statliga medel och som är central för samhällets utveckling kontinuerligt bör följas upp i fråga om hur effektivt resurserna används. En viktig uppgift för myndigheten blir därför att följa universitetens och högskolornas resursutnyttjande för att säkerställa att verksamheten är effektiv.

Stöd och service

Regeringen avser att inrätta en myndighet med ansvar för verksamhet av tydlig service- och samordningskaraktär, såsom information om svensk högre utbildning, tillträdes- och antagningsfrågor samt bedömning av utländska betyg och utländsk högskoleutbildning. I uppgifterna bör det även ingå att informera om och handlägga EU-program och andra internationella program inom utbildningsområdet. Den nya myndigheten bör inrättas den 1 januari 2013.

Regeringen menar att det finns flera fördelar med att sammanföra uppgifter av liknande karaktär i en och samma myndighet. Att samla ansvaret för flera av de stödfunktioner som ett lärosäte behöver i en enda myndighet bör underlätta för lärosätena att använda det tillgängliga stödet. Många av dessa stödfunktioner har dessutom kopplingar till varandra.

Regeringen anser att den nya myndigheten bör få till uppgift att tillhandahålla relevant och saklig information som gör det möjligt för studenter och andra berörda målgrupper att göra välavvägda val i fråga om högre utbildning. Den nya myndigheten bör också ha ett ansvar för att informera om verksamheten på ett sätt som gör att alla målgrupper, även de inom utbildningsformer utanför högskolan, hittar den information som är relevant för dem. Detta gäller särskilt i fråga om EU-program och andra internationella program inom utbildningsområdet.

Regeringen anser att en fördel med att samla uppgifter som har kopplingar till varandra i en myndighet är att vissa nyckelkompetenser kan stärkas vid myndigheten, t.ex. i fråga om juridiskt stöd, analys och uppföljning av verksamheten och dess effekter. Sådana uppgifter kan vara information om svensk högre utbildning, tillträdes- och antagningsfrågor, bedömning av utländska betyg och utländsk högskoleutbildning samt handläggning av EU-program och andra internationella program inom utbildningsområdet.

Vidare anser regeringen att verksamhet som berör internationell rörlighet och internationellt samarbete inom utbildningsområdet också bör föras över till den nya myndigheten. Enligt regeringen kan det skapa samordningsvinster mellan verksamhetsområden och möjliggöra nya arbetssätt. Sådan internationell verksamhet som skulle tjäna på en bättre samordning är t.ex. bedömning av utländsk högre utbildning och utländska gymnasiebetyg, frågor om erkännande och tillgodoräknande av utbildning samt information om svensk högre utbildning. Samtidigt kan såväl utbildningsanordnare som individer dra nytta av en ökad tydlighet och tillgänglighet när information om utbildning, internationellt samarbete och mobilitet samlas hos en myndighet. I ett sådant syfte avser regeringen att till den nya myndigheten på sikt även föra över de uppgifter som i dag utförs av Svenska institutet i fråga om information i utlandet om svensk högre utbildning.

Den nya myndigheten bör dels agera på uppdrag av universitet och högskolor, dels besluta om medelstilldelning till lärosäten för internationellt samarbete och mobilitet. Dessa verksamheter bör hållas åtskilda så att det inte uppstår oklarheter om myndighetens olika uppgifter.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i kommittémotion 2011/12:Ub10 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 1 att det är en god idé att ändra myndighetsstrukturen inom delar av utbildningsområdet så att en myndighet ansvarar för kvalitetssäkring och tillsyn och en annan myndighet ansvarar för uppgifter av service- och samordningskaraktär. Dock är varken propositionen eller den utredning som ligger bakom förslagen tillräckligt genomarbetade. Dessa viktiga förändringar kräver en mer noggrann beredning och Socialdemokraterna avvisar därför förslaget och föreslår att regeringen återkommer efter det att konsekvenserna av regeringens förslag har utretts noggrant.

I samma motion yrkande 3 framför Socialdemokraterna att det är av största vikt att en högskolemyndighet har i uppdrag att arbeta för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter. En högskolemyndighet bör även ha i uppdrag att stimulera intresset för högre studier generellt och att arbeta för att bredda rekryteringen till högre studier. För att nå framgång i arbetet för en jämställd högskola och att alla oavsett bakgrund ska ges lika möjligheter att studera är det nödvändigt att en nationell aktör bedriver ett främjande arbete.

Enligt samma motion yrkande 4 bör en högskolemyndighet ha ansvar för omvärldsbevakning och omvärldsanalys för högskolesektorn. En omvärldsbevakning i vidare mening är nödvändig för att stärka sektorns ställning såväl nationellt som internationellt.

I yrkande 5 anför Socialdemokraterna att analysuppdraget för kvalitets- säkrings- och tillsynsmyndigheten inte bör begränsas till Regeringskansliets behov. Högskoleverkets nuvarande uppföljningsuppdrag bör föras över till kvalitetssäkrings- och tillsynsmyndigheten som bör ges ett självständigt uppdrag att tillgodose olika intressenters behov av breda analyser.

Enligt samma motion yrkande 6 bör inte uppgiften att bedöma utländska utbildningar överföras till stöd- och servicemyndigheten. Uppgiften bör i stället anföras till kvalitetssäkrings- och tillsynsmyndigheten. Vidare anser socialdemokraterna i yrkande 7 att det finns en konflikt i att stöd- och servicemyndigheten både ska hantera antagning och tillträde samt utfärda föreskrifter för dessa verksamheter.

Miljöpartiet har enligt sin kommittémotion 2011/12:Ub9 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP) inget principiellt att invända mot förslaget att tre myndigheter inom högskoleområdet blir två och att kvalitetssäkring och tillsyn skiljs från service och internationellt samarbete. Däremot vänder sig Miljöpartiet enligt yrkande 1 mot idén att det är genom att göra om myndighetsstrukturen som man ökar kvaliteten i svensk högre utbildning.

Det är enligt samma motion yrkande 3 av största vikt att en högskolemyndighet har i uppdrag att arbeta för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter i den högre utbildningen. En högskolemyndighet bör även ha i uppdrag att stimulera intresset för högre studier generellt och att arbeta för att bredda rekryteringen till högre studier.

En högskolemyndighet bör enligt samma motion yrkande 4 ha ansvar för omvärldsbevakning och analys för högskolesektorn. En omvärldsbevakning i vidare mening är nödvändig för att stärka sektorns ställning såväl nationellt som internationellt. Analysuppdraget för kvalitetssäkrings- och tillsynsmyndigheten bör inte heller begränsas till Regeringskansliets behov. Högskoleverkets nuvarande uppföljningsuppdrag bör föras över till kvalitetssäkrings- och tillsynsmyndigheten som bör ges ett mer självständigt analysuppdrag.

Vänsterpartiet anger i kommittémotion 2011/12:Ub11 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) att det kan finnas fördelar med att renodla de berörda myndigheternas uppdrag och att skilja tillsyn och kontroll från service och information. Propositionen visar dock inte på ett övertygande sätt att samordningsvinsterna skulle bli så stora som regeringen vill göra gällande. Därtill finns det komplikationer med nya gränsdragnings- och överlappningsproblem mellan de föreslagna myndigheterna. Riksdagen bör därför avslå propositionen.

Vänsterpartiet anför bl.a. att Högskoleverket, eller en eventuell framtida ny granskningsmyndighet, bör behålla sin självständighet från regeringen när det gäller analysuppdragets former, innehåll och utförande.

Vidare framhålls Högskoleverkets uppdrag att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter och uppdraget att stimulera intresset för högre studier. Den breddade rekryteringen till högre utbildning är också en mycket viktig fråga. I en ny myndighetsstruktur bör bägge uppdragen föras över till den nya granskningsmyndigheten. Främjandeuppdrag som rör studieinformation bör också ges till en ny servicemyndighet.

Vidare har Vänsterpartiet starka farhågor om att studentinflytandet kan komma att minska i den föreslagna nya myndighetsstrukturen.

Vänsterpartiet anser att Internationella programkontoret för utbildningsområdet är en väl fungerande myndighet som fullgör sitt uppdrag. Majoriteten av myndighetens uppdrag och uppdragsgivare finns utanför högskolan. Vänsterpartiet ser det därför som problematiskt att flytta över verksamheten till en ny myndighet med ett uttalat högskoleperspektiv.

Utskottets ställningstagande

Utskottets uppfattning är att det är en god idé att ändra myndighetsstrukturen inom delar av utbildningsområdet så att en myndighet ansvarar för kvalitetssäkring och tillsyn och en annan myndighet för uppgifter av ser-

vice- och samordningskaraktär. För att uppnå detta bör därför samtliga riksdagsbindningar när det gäller inrättandet av Högskoleverket och Verket för högskoleservice samt deras uppgifter hävas.

Utskottet delar den uppfattning som förs fram i motionerna 2011/12:Ub9 och 2011/12:Ub10 att det är viktigt att en högskolemyndighet har i uppdrag att arbeta för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter i den högre utbildningen. Det är likaså angeläget att det finns en nationell aktör som har i uppgift att stimulera intresset för högre studier och att främja en breddad rekrytering.

Enligt utskottets mening är det vidare viktigt att det finns en väl fungerande omvärldsbevakning och funktion för analys vad gäller högskolesektorn. Myndigheten för kvalitetssäkring och tillsyn bör ha ett självständigt uppdrag inom omvärldsbevakning och analys för högskolesektorn.

När det gäller hur bedömning av utländska utbildningar respektive utfärdande av föreskrifter för antagning och tillträde ska hanteras bör det enligt utskottets mening ankomma på regeringen att avgöra detta.

Riksdagen bör tillkännage för regeringen som sin mening vad utskottet anför om uppgifter för de nya myndigheterna. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2011/12:Ub9 (MP) yrkandena 3 och 4 samt 2011/12:Ub10 (S) yrkandena 3, 4 och 5.

Med det anförda avstyrker utskottet vidare motionerna 2011/12:Ub9 (MP) yrkande 1, 2011/12:Ub10 (S) yrkandena 1, 6 och 7 samt 2011/12:Ub11 (V).

Beslut om examina

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434) och lag om ändring i lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina. Det innebär att vissa bestämmelser ändras så att den ansvariga myndighetens namn inte pekas ut.

Gällande bestämmelser

I högskolelagen (1992:1434) föreskrivs att det är Högskoleverket som beslutar om tillstånd för universitet och högskolor att utfärda examina. Det finns också bestämmelser om att Högskoleverket beslutar att examina inte längre får utfärdas och att ett sådant beslut ska föregås av en uppmaning att avhjälpa bristerna. Vidare finns det bestämmelser som innebär att Högskoleverket får besluta om att ett beslut om att examina inte får utfärdas inte längre ska gälla.

I lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina anges att tillstånd att utfärda examina lämnas av regeringen. I samma lag föreskrivs att beslut om återkallelse av tillstånd fattas av regeringen efter framställning av Högskoleverket och att innan verket gör en sådan framställning ska utbildningsanordnaren ha getts tillfälle till rättelse.

Propositionen

Regeringen föreslår att vissa bestämmelser om frågor om examina i högskolelagen (1992:1434) och i lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina ska ändras så att den ansvariga myndighetens namn inte pekas ut.

Regeringen anser att den ordning som i dag finns för beslut om tillstånd att utfärda examina fungerar väl. Vissa bestämmelser i högskolelagen och lagen om tillstånd att utfärda examina bör dock ändras så att den beslutande myndighetens namn inte pekas ut i lagtexten. Regeringen föreslår att bestämmelserna utformas på så sätt att det i stället föreskrivs att det är den myndighet som regeringen bestämmer som ska avgöra frågor om examenstillstånd, att examina inte längre får utfärdas och att ett sådant beslut inte längre ska gälla. Det bör på samma sätt föreskrivas att den myndighet som regeringen bestämmer ska göra framställningar till regeringen om återkallande av tillstånd för enskilda utbildningsanordnare. En sådan teknisk ändring ligger i linje med motsvarande bestämmelser på andra områden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att vissa bestämmelser i de nu aktuella lagarna bör ändras så att den ansvariga myndighetens namn inte pekas ut. Utskottet tillstyrker därmed förslaget.

Nominering av vissa ledamöter i styrelserna för statliga universitet och högskolor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om studentrepresentant i nomineringsgrupp för ordföranden och externa ledamöter i högskolestyrelse som ska utses av regeringen. Därmed bifaller riksdagen delvis ett motionsyrkande med denna innebörd och avslår ett annat motionsyrkande.

Gällande bestämmelser

Bestämmelser om styrelser vid universitet och högskolor och deras sammansättning finns bl.a. i högskolelagen och i högskoleförordningen (1993:100). Enligt dessa bestämmelser består en styrelse av en ordförande och högst fjorton andra ledamöter. Dessa ledamöter utgörs av rektor, om rektor inte är utsedd till ordförande, tre representanter för lärarna, tre representanter för studenterna samt högst sju eller högst åtta ledamöter som utses av regeringen beroende på om rektor är ordförande eller inte. Även ordföranden utses av regeringen. De ledamöter utöver ordföranden som utses av regeringen benämns i det följande externa ledamöter. Företrädare för de anställda har närvaro- och yttranderätt vid styrelsens sammanträden.

Ordföranden och de övriga ledamöter, som enligt 2 kap. 4 § högskolelagen ska utses av regeringen, utses enligt 2 kap. 7 a § högskoleförordningen efter förslag från lärosätet. Förslaget ska föregås av ett samråd inom och utom högskolan och avse personer med kompetens och erfarenhet från verksamhet av betydelse för universitetets eller högskolans utbildnings-, forsknings- och samverkansuppdrag.

För Försvarshögskolan och Sveriges lantbruksuniversitet gäller i huvudsak motsvarande regler. I förordningen (2007:1164) för Försvarshögskolan anges att Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap vardera ska representeras av en ledamot i styrelsen.

Propositionen

Ett ändrat förfarande när vissa ledamöter utses

Regeringen bedömer att ordföranden och sådana ledamöter i styrelsen för ett universitet eller en högskola som ska utses av regeringen bör utses efter förslag av en nomineringsgrupp.

De nuvarande bestämmelserna om förfarandet när vissa ledamöter i lärosätenas styrelser utses infördes med anledning av propositionen Frihet att välja – ett ökat inflytande för universitet och högskolor när styrelseledamöter utses (prop. 2006/07:43, bet. 2006/07:UbU11, rskr. 2006/07:122). Syftet med det ändrade förfarandet var att avpolitisera styrelserna för universitet och högskolor.

Det förfarande som innebär att högskolor lämnar förslag till regeringen på ordförande och externa ledamöter i styrelserna har gällt sedan april 2007. Förfarandet har, enligt regeringen, i de flesta fall gett välfungerande styrelser med en ändamålsenlig kompetens. Dock kan själva förfarandet inom högskolan för att nominera ordförande och externa ledamöter skapa problem i fråga om ansvarsförhållandena mellan rektor och styrelse. Detta beror delvis på att det saknas närmare bestämmelser om processen för att föreslå ordförande och externa ledamöter, utöver ett allmänt formulerat krav på samråd inom och utom högskolan.

I den ovan nämnda propositionen angavs att det borde vara rektorns uppgift att avgöra lämpliga former för det samråd som ska föregå förslaget. Det kan dock uppfattas som att rektor i praktiken själv har utsett styrelsen, samtidigt som det kan bli aktuellt för styrelsen att ta ställning till frågor om förtroende för rektor. Problemet riskerar att bli särskilt tydligt i det fall en konflikt uppstår mellan styrelsen och rektor.

Regeringen bedömer att förfarandet för att utse ordförande och externa ledamöter i universitetens och högskolornas styrelser i allt väsentligt har fungerat väl. Med hänsyn till de nämnda problemen bör dock vissa ändringar göras. Regeringens ambition att avpolitisera styrelserna kvarstår dock, liksom bedömningen att det även fortsättningsvis bör vara regeringen som efter nominering utser dessa ledamöter.

Nomineringsgruppen

Enligt regeringens bedömning bör förslag till ordförande och externa ledamöter i ett universitets eller en högskolas styrelse lämnas till regeringen av en grupp personer. En sådan nomineringsgrupp bör utses för varje lärosäte. Det berörda lärosätet bör ha ett inflytande när personerna i nomineringsgruppen utses. I arbetet med att utse dessa personer är det därför naturligt att synpunkter inhämtas från det aktuella lärosätet. Det bör dock inte vara styrelsen som utser personerna av de skäl som har angivits ovan.

Vid val av sammansättning av en nomineringsgrupp behöver det göras en avvägning mellan behovet av olika kompetenser. Det är viktigt att det i gruppen ingår någon person med god kännedom om och erfarenhet av den aktuella högskolans verksamhet. Det bör också finnas en person som har kunskap om den omgivning som högskolan verkar i. En lämplig representant för en sådan kunskap är landshövdingen i det län där det berörda lärosätet har sin huvudsakliga verksamhet, vilken också företräder ett övergripande statligt intresse.

Nomineringsgruppen bör ha ett självständigt uppdrag att lämna förslag till regeringen. Gruppens förslag bör uppfylla vissa krav på dels vilka personer som får utses till styrelsen, dels hur nomineringen av ledamöterna bör gå till. Regeringen avser inte att ändra kravet i 2 kap. 7 a § högskoleförordningen på att de personer som föreslås ingå som externa ledamöter i en styrelse ska ha kompetens och erfarenhet från verksamhet av betydelse för universitetets eller högskolans utbildnings-, forsknings- och samverkansuppdrag. Likaså bör det jämställdhetspolitiska målet om jämn könsfördelning beaktas även i fortsättningen.

Som regeringen anförde i propositionen Frihet att välja – ett ökat inflytande för universitet och högskolor när styrelseledamöter utses, finns det inom lärosätet bäst möjlighet att utifrån de lokala behoven och förutsättningarna bedöma vem som lämpligast leder styrelsens arbete och hur styrelsen bör vara sammansatt. Även om det av de ovan beskrivna skälen behöver göras vissa ändringar när det gäller nomineringsförfarandet i syfte att renodla styrelsens och rektors roller och för att förslag inte ska lämnas

av personer som är knutna till ledningsfunktioner inom lärosätet, är det enligt regeringens mening dock fortfarande avgörande att förslaget baseras på varje lärosätes förutsättningar och närmare behov av kompetens i styrelsen. Exempelvis är det avgörande att nomineringsgrupperna genomför arbetet med att identifiera kompetensbehoven i styrelsen i nära samarbete med respektive lärosäte.

Det bör också även i fortsättningen ställas krav på att ett förslag till ordförande och ledamöter ska föregås av ett samråd inom och utom den aktuella högskolan. Därmed slår man vakt om ett lärosätes autonomi.

Regeringens bedömningar i fråga om ett ändrat förfarande för att utse ordförande och externa ledamöter i styrelserna bör gälla för samtliga universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen, inklusive Sveriges lantbruksuniversitet och Försvarshögskolan.

Antalet ledamöter i styrelsen

Regeringen bedömer att det bör föreskrivas ett bestämt antal ledamöter i styrelsen för universitet och högskolor.

Styrelsen vid ett universitet eller en högskola ska bestå av ordföranden och högst fjorton andra ledamöter. Rektor, tre representanter för studenterna och tre representanter för lärarna ingår i styrelsen. De externa ledamöterna inklusive ordföranden, om han eller hon inte är rektor, är därmed högst åtta.

Efter förslag i propositionen Frihet att välja – ett ökat inflytande för universitet och högskolor när styrelseledamöter utses (prop. 2006/07:43, bet. 2006/07:UbU11, rskr. 2006/07:122) togs kravet på extern majoritet i styrelsen bort ur högskolelagen (1992:1434). Ett lärosäte kan välja att föreslå ett mindre antal externa ledamöter till regeringen och på så vis påverka styrelsens storlek. Det kan innebära att majoriteten i styrelsen består av interna ledamöter.

Antalet ledamöter i ett universitets eller en högskolas styrelse är beroende av hur många externa ledamöter som utses, eftersom antalet interna ledamöter är bestämt i författning. Som redovisats tidigare bedömer regeringen att förslag till ordförande och externa ledamöter i styrelsen bör lämnas av en nomineringsgrupp. Enligt regeringens mening är det inte lämpligt att gruppen dessutom ska ta ställning till antalet externa ledamöter i varje lärosätes styrelse och på så sätt avgöra om styrelsen ska ha en extern majoritet eller inte. Regeringen anser att det inte bör vara en uppgift för lärosätets styrelse att besluta om antalet externa styrelseledamöter. Detta är i stället en fråga som regeringen bör förfoga över. Ett bestämt antal ledamöter i en styrelse bör därför föreskrivas i högskoleförordningen (1993:100), vilket indirekt innebär att även antalet externa ledamöter slås fast.

Regeringens bedömningar om antalet ledamöter i styrelsen bör gälla även för Sveriges lantbruksuniversitet och Försvarshögskolan.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i sin kommittémotion 2011/12:Ub10 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 2 att en valberedning som föreslår styrelsens sammansättning är en god idé. Men valberedningen bör vara mycket brett sammansatt med samtliga parter representerade. En sådan beredning ger regeringen bästa möjliga underlag för att fatta ett väl förankrat beslut med den breda sammansättning av externa ledamöter som statliga universitets och högskolors uppdrag kräver.

Miljöpartiet anför i sin kommittémotion 2011/12:Ub9 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP) yrkande 2 att en valberedning som nominerar ledamöter i styrelserna för statliga universitet och högskolor är ett bra förslag. En sådan valberedning behöver vara lokal och ha god förankring i den region där högskolan verkar. Detta är särskilt viktigt för den regionala förankringen och högskolornas roll i den regionala utvecklingen över hela landet. Miljöpartiet ser positivt på att en lokal valberedning förutom landshövding och representant för högskolan också innefattar representanter för exempelvis näringsliv och kultur i regionen. Högskolans profil och regionens utmaningar bör vägas in när valberedningen utses.

Utskottets ställningstagande

Att ordförande och sådana ledamöter i styrelserna för statliga universitet och högskolor som ska utses av regeringen bör utses efter förslag av en nomineringsgrupp är enligt utskottets mening en bra ordning. Det innebär att man kommer ifrån det principiella problemet att rektor i praktiken kan uppfattas själv ha utsett styrelsen, samtidigt som styrelsen har att ta ställning till frågor om förtroende för rektor. Utskottet delar således regeringens bedömningar i fråga om ett ändrat förfarande för hur vissa ledamöter i styrelser för statliga universitet och högskolor ska utses.

När det gäller sammansättningen av nomineringsgruppen är det utskottets mening att den ordning som redovisas i propositionen i huvudsak är rimlig. Dock bör nomineringsgruppen utökas med en företrädare för de studerande vid lärosätet.

Riksdagen bör tillkännage för regeringen som sin mening vad utskottet anför om en studentrepresentant i nomineringsgruppen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2011/12:Ub10 (S) yrkande 2.

Med det anförda avstyrker utskottet vidare motion 2011/12:Ub9 (MP) yrkande 2.

Särskilda yttranden

1. Myndighetsstrukturen, punkt 3 (MP)

Jabar Amin (MP) anför:

Miljöpartiet har medverkat till att det finns en riksdagsmajoritet för regeringens proposition om nya myndigheter inom utbildningsområdet. Det är nämligen i grunden en god idé att tre myndigheter inom högskoleområdet blir till två och att kvalitetssäkring och tillsyn skiljs från service och internationellt samarbete. Att arbetet med breddad rekrytering och jämställdhet samt omvärldsbevakning kunde förtydligas med stöd från Miljöpartiet och Socialdemokraterna var bra och nödvändigt.

Sveriges högskolor och universitet ska präglas av kvalitet, mångfald och tillgänglighet. Därför är det av största vikt att en högskolemyndighet har i uppdrag att arbeta för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter i den högre utbildningen.

Sammantaget anser jag att motion 2011/12:Ub9 yrkandena 1 och 2 inte bör leda till någon åtgärd av riksdagen, men jag vill framhålla vissa aspekter.

En högre utbildning av högsta kvalitet är prioriterat för Miljöpartiet. Med anledning av det aktuella betänkandet är det då viktigt att framhålla att en omorganisation av myndigheter inte omedelbart är en kvalitetsreform. En myndighetsstruktur som syftar till att förtydliga den statliga kvalitetsuppföljningen av svensk högre utbildning snarare synliggör den bristande högskolepolitiken hos regeringen. Regeringen har mycket kvar att göra innan kvaliteten i svensk högre utbildning på riktigt kan stärkas. De satsningar som görs finansieras genom oklara omfördelningar och besparingar som skapar osäkerhet bland lärosätena och försvårar en kvalitetssäkring av verksamheten. Den lärarledda undervisningen är så liten som fyra timmar i veckan inom en del ämnen, och andelen internationella studenter minskar markant som en följd av regeringens politik. Få söker sig till lärarutbildningen, och arbetsmarknaden för akademiker förblir osäker.

För Miljöpartiet har lärosätena en viktig funktion även för den regionala arbetsmarknaden och fungerar ofta som en katalysator i den regionala utvecklingen. Det är vår mening att den valberedning som har som uppdrag att nominera kandidater till högskolornas styrelser behöver ha representanter för och förankring i den region där högskolan verkar. Detta är särskilt viktigt för högskolornas roll i den regionala utvecklingen över hela landet. Miljöpartiet hade gärna sett representanter för exempelvis regionens näringsliv och kulturliv i dessa valberedningar. Högskolans profil och regionens utmaningar bör vägas in när både valberedningar och styrelser utses.

2. Myndighetsstrukturen, punkt 3 (V)

Rossana Dinamarca (V) anför:

Genom utskottets ställningstagande om uppgifter för de nya myndigheterna tillgodoses delvis de synpunkter som Vänsterpartiet framför i motion 2011/12:Ub11. Det gäller frågorna om att en högskolemyndighet ska ha i uppdrag att motverka diskriminering och främja lika rättigheter samt att en nationell aktör ska ha till uppgift att stimulera intresset för högre studier och att främja breddad rekrytering. Vidare föreslås att myndigheten för kvalitetssäkring och tillsyn får ett självständigt uppdrag i fråga om omvärldsbevakning och analys. I och med utskottets ställningstagande stärks även studentinflytandet jämfört med vad som anges i propositionen. Sammantaget anser jag därför att motionen inte bör leda till någon åtgärd av riksdagen, men jag vill framhålla vissa aspekter.

Vad som inte har beaktats är Vänsterpartiets farhågor när det gäller att flytta över Internationella programkontoret för utbildningsområdets verksamhet till en ny myndighet med ett uttalat högskoleperspektiv. Jag menar att det är olyckligt. Internationella programkontoret för utbildningsområdet är i dag en väl fungerande myndighet vars verksamhet endast till en mindre del är relaterad till högskolan. Jag befarar att en överföring av verksamheten till en myndighet med ett uttalat högskoleperspektiv riskerar att slå sönder väl fungerande strukturer utan att några effektivitetsvinster uppnås.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2011/12:133 Nya myndigheter inom utbildningsområdet m.m.:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina.
3. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att riksdagens tidigare ställningstaganden i fråga om inrättandet av myndigheterna Högskoleverket och Verket för högskoleservice och deras uppgifter inte längre ska gälla (avsnitt 5.2).

Följdmotionerna

2011/12:Ub9 av Esabelle Dingizian m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvalitet i högre utbildning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nominering av vissa ledamöter i styrelserna för statliga universitet och högskolor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställdhet och breddad rekrytering.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om omvärldsbevakning och -analys för högskolesektorn.

2011/12:Ub10 av Ibrahim Baylan m.fl. (S):

1. Riksdagen avslår proposition 2011/12:133.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nominering av vissa ledamöter i styrelserna för statliga universitet och högskolor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att jämställdhet och breddad rekrytering är viktiga kvalitetsfrågor.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell omvärldsbevakning och omvärldsanalys för högskolesektorn.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett självständigt analysuppdrag.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uppgiften att bedöma utländska utbildningar.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hantera både antagning och urval och föreskrifter för desamma.

2011/12:Ub11 av Rossana Dinamarca m.fl. (V):

Riksdagen avslår proposition 2011/12:133 Nya myndigheter inom utbildningsområdet m.m.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434)

Härigenom föreskrivs i fråga om högskolelagen (1992:1434) dels att 1 kap. 11, 12, 14 och 15 §§ ska ha följande lydelse, dels att punkten 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (1995:817) om ändring i högskolelagen ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***1 kap.**11 §¹

Examina på forskarnivå får utfärdas vid universiteten.

Ett universitet får dock inte utfärda examina på forskarnivå

1. om det för sådana examina krävs tillstånd för att utfärda en examen och universitetet saknar tillstånd, eller

2. i de fall ett beslut enligt 14 § andra stycket, om att en viss examen inte får utfärdas, gäller för universitetet.

Regeringen får meddela föreskrifter om att det krävs tillstånd för universitet att utfärda examina på forskarnivå. Om sådana föreskrifter har meddelats, beslutar Högskoleverket om tillstånd.

Regeringen får meddela föreskrifter om att det krävs tillstånd för universitet att utfärda examina på forskarnivå. Om sådana föreskrifter har meddelats, beslutar *den myndighet som regeringen bestämmer* om tillstånd.

12 §²

Högskoleverket beslutar om tillstånd att utfärda examina

Den myndighet som regeringen bestämmer beslutar om tillstånd att utfärda examina

1. på forskarnivå för högskolor, som inte är universitet, och

2. på grundnivå och avancerad nivå för universitet och högskolor.

Regeringen meddelar föreskrifter om vilka examina som får utfärdas vid Sveriges lantbruksuniversitet och vid Försvarshögskolan.

14 §³

Om kraven i 13 § 1 inte är uppfyllda för en viss examen som ett universitet eller en högskola har tillstånd att utfärda eller som

Om kraven i 13 § 1 inte är uppfyllda för en viss examen som ett universitet eller en högskola har tillstånd att utfärda eller som

¹ Senaste lydelse 2009:764.

² Senaste lydelse 2009:764.

³ Senaste lydelse 2009:764.

ett universitet får utfärda enligt 11 § första stycket, ska *Högskoleverket* uppmana universitetet eller högskolan att inom viss tid avhjälpa bristerna.

Finns bristerna helt eller till väsentlig del kvar sedan tiden för uppmaningen har gått ut, får *Högskoleverket* besluta att universitetet eller högskolan inte längre får utfärda en sådan examen som bristerna avser.

Även om *Högskoleverket* har beslutat att en viss examen inte längre får utfärdas, får universitetet eller högskolan utfärda examen för de studenter som har påbörjat sin utbildning vid det universitetet eller den högskolan före beslutet. Detta gäller dock bara om utbildningen omfattar ett program, en kurs eller en del av en utbildning på forskarnivå som kan leda fram till en sådan examen som beslutet avser.

Högskoleverket får besluta att ett beslut enligt 14 § andra stycket inte längre ska gälla i fråga om examina som ett universitet före beslutet haft rätt att utfärda enligt 11 § första stycket.

Ett beslut enligt första stycket får fattas bara om kraven på utbildningen som anges i 13 § 1 är uppfyllda.

2.⁵ De föreskrifter om vid vilka högskolor, med undantag av Sveriges lantbruksuniversitet, en viss examen får avläggas som regeringen har meddelat före ikraftträdandet och som träder i kraft senast den 1 juli 1995 *skall*

ett universitet får utfärda enligt 11 § första stycket, ska *den myndighet som regeringen bestämmer* uppmana universitetet eller högskolan att inom viss tid avhjälpa bristerna.

Finns bristerna helt eller till väsentlig del kvar sedan tiden för uppmaningen har gått ut, får *den myndighet som regeringen bestämmer* besluta att universitetet eller högskolan inte längre får utfärda en sådan examen som bristerna avser.

Även om ett beslut enligt *andra stycket* om att en viss examen inte längre får utfärdas *har fattats*, får universitetet eller högskolan utfärda examen för de studenter som har påbörjat sin utbildning vid det universitetet eller den högskolan före beslutet. Detta gäller dock bara om utbildningen omfattar ett program, en kurs eller en del av en utbildning på forskarnivå som kan leda fram till en sådan examen som beslutet avser.

15 §⁴

Den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att ett beslut enligt 14 § andra stycket inte längre ska gälla i fråga om examina som ett universitet före beslutet haft rätt att utfärda enligt 11 § första stycket.

2. De föreskrifter om vid vilka högskolor, med undantag av Sveriges lantbruksuniversitet, en viss examen får avläggas som regeringen har meddelat före ikraftträdandet och som träder i kraft senast den 1 juli 1995 *ska*

⁴ Senaste lydelse 2009:764.

⁵ Senaste lydelse 1995:817.

fortsätta att gälla till dess *Högskoleverket* beslutar om något annat.
fortsätta att gälla till dess *den myndighet som regeringen bestämmer* beslutar om något annat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

Förslag till lag om ändring i lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §⁶

Ett tillstånd att utfärda examina får återkallas, om de krav som uppställs i 2 § inte är uppfyllda. Detsamma gäller om sådana villkor som har ställts upp med stöd av 4 § inte iakttas eller om utbildningsanordnaren i väsentlig utsträckning åsidosätter sina skyldigheter enligt 5 §.

Beslut om återkallelse av tillstånd fattas av regeringen efter framställning av *Högskoleverket*. Innan *Högskoleverket* gör en sådan framställning *skall* utbildningsanordnaren ha getts tillfälle till rättelse.

Beslut om återkallelse av tillstånd fattas av regeringen efter framställning av *den myndighet som regeringen bestämmer*. Innan en sådan framställning *görs ska* utbildningsanordnaren ha getts tillfälle till rättelse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

⁶ Senaste lydelse 2006:174.